

ANAYASA MAHKEMESİ SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARINCA ÖDENEN AYLIKLARA HACİZ KONULAMAYACAĞINA İLİŞKİN YASA HÜKMÜNÜ ANAYASAYA AYKIRI BULMADI

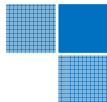
ÖZET : Anayasa Mahkemesi sosyal güvenlik kurumlarınca **ödenen aylıkların** 5510 sayılı Yasanın 88 inci maddesine göre takip ve tahsili gereken alacaklar ile nafaka borçları dışında haczedilemeyeceğini oyçokluğuyla kabul etmiştir.

Mülga 17.7.1964 günlü, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 121. maddesinin, 24.6.2004 günlü, 5198 sayılı Yasa'nın 17. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasında,

"Bu kanun gereğince bağlanacak gelir veya aylıklar ve sağlanacak yardımlar, nafaka borçları ve bu Kanunun 80 inci maddesine göre takip ve tahsili gereken alacaklar dışında, haciz veya başkasına devir ve temlik edilemez" hükmü, 31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 93. maddesinin, 17.4.2008 günlü, 5754 sayılı Yasa'nın 56. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasında da "Bu Kanun gereğince sigortalılar ve hak sahiplerinin gelir, aylık ve ödenekleri, sağlık hizmeti sunucularının genel sağlık sigortası hükümlerinin uygulanması sonucu Kurum nezdinde doğan alacakları, devir ve temlik edilemez. Gelir, aylık ve ödenekler; 88 inci maddeye göre takip ve tahsili gereken alacaklar ile nafaka borçları dışında haczedilemez. Bu fıkra göre haczi yasaklanan gelir, aylık ve ödeneklerin haczedilmesine ilişkin talepler, borçlunun muvafakati bulunmaması halinde, icra müdürü tarafından reddedilir".

hükmü yer almaktadır.

Yukarıda yer alan her iki yasa hükmünün Anayasa'ya aykırı olduğu iddiası ile Şarkışla İcra Hukuk Mahkemesi ve Akçaabat İcra Hukuk Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi'ne itiraz yolu başvurmuştur.

Yapılan başvuru değerlendiren Anayasa Mahkemesi, 12 Nisan 2011 tarihli ve 27903 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 6.2.1011 tarih, E: 2009/19 ve K. 2011/4 sayılı kararında;

1- 17.7.1964 günlü, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 121. maddesinin;

a- 24.6.2004 günlü, 5198 sayılı Kanun'un 17. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasına ilişkin esas incelemenin, fıkroda yer alan "... aylıklar ..." ve "... haciz ..." sözcükleri ile sınırlı olarak yapılmasına, OYBİRLİĞİYLE,

b- 5198 sayılı Kanun'un 17. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasında yer alan "... aylıklar ..." ve "... haciz ..." sözcüklerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Nuri NECİPOĞLU ile Celal Mümtaz AKINCI'nın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- 31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 93. maddesinin;

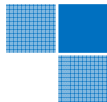
a- 17.4.2008 günlü, 5754 sayılı Kanun'un 56. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasının ikinci cümlesine ilişkin esas incelemenin, cümlede yer alan "... aylık ..." sözcüğü ile sınırlı olarak yapılmasına, OYBİRLİĞİYLE,

b- 5754 sayılı Kanun'un 56. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "... aylık ..." sözcüğünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Nuri NECİPOĞLU ile Celal Mümtaz AKINCI'nın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

karar vermiştir. Söz konusu karar bu sirkülerimize eklenmiştir.

Anayasa Mahkemesi sosyal güvenlik kurumlarınca **ödenen aylıkların** 5510 sayılı Yasanın 88 inci maddesine göre takip ve tahsili gereken alacaklar ile nafaka borçları dışında haczedilemeyeceğini oyçokluğuyla kabul etmiştir. Bu Kararda aylık dışında kalan 5510 sayılı Yasa uyarınca sağlanacak yardımlar konusunda bir değerlendirme yapılmamıştır. Anayasa Mahkemesi'nin iptal gerekçesi ise özetle aşağıdaki gibidir:

Başvuru kararlarında, cebri icra ve haciz işlemlerinin, yasa düzeni içinde tahsili suretiyle kamu düzeninin ve barışın sağlanmasına hizmet ettiği, bu işlemleri sonuçsuz bırakacak şekilde gelir, aylık ve ödeneklere, çalışanların maaşlarından farklı olarak iki istisna dışında

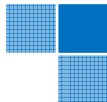

öngörülen haczedilmezlik yasağına ilişkin düzenlemelerin, bu kapsamdaki kişiler lehine imtiyaz sağladığı, icra takiplerinde “taraf sıfatı” adı altında aynı hukuki durumda bulunan alacaklılardan, nafaka alacaklısı ve Sosyal Güvenlik Kurumu lehine ayrıcalık tanıdığı, bu nedenlerle itiraz konusu kuralların Anayasa’nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 29. maddesi uyarınca itiraz konusu kurallar Anayasa’nın 13. ve 35. maddeleri yönünden de incelenmiştir. Anayasa’nın 2. maddesinde belirtilen sosyal hukuk devleti, insan haklarına dayanan, kişilerin huzur, refah ve mutluluk içinde yaşamalarını güvence altına alan, kişi hak ve özgürlükleriyle kamu yararı arasında adil bir denge kurabilen, çalışma hayatını geliştirerek ve ekonomik önlemler alarak çalışanlarını koruyan, onların insan onuruna uygun hayat sürdürmelerini sağlayan, milli gelirin adaletle uygun biçimde dağıtılması için gereken önlemleri alan, sosyal güvenlik hakkını yaşama geçirebilen, güçsüzleri güçlüler karşısında koruyarak sosyal adaleti ve toplumsal dengeleri gözeten devlettir.

Anayasa’nın 10. maddesinde yer verilen “yasa önünde eşitlik ilkesi” hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa’da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

Anayasa’nın 13. maddesinde, “Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik

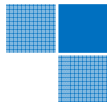
Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz” denilmiştir.

Anayasa'nın 35. maddesinde herkesin, mülkiyet ve miras haklarına sahip olduğu, bu hakların ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabileceği, mülkiyet hakkının kullanılmasının toplum yararına aykırı olamayacağı hükme bağlanmıştır. Mülkiyet hakkı, kişiye başkasının hakkına zarar vermemek ve yasaların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla, sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, ürünlerinden yararlanma ve tasarruf olanağı veren bir haktır. Bu bağlamda alacak hakkı da mülkiyet hakkı kapsamındadır. Yaşlılık aylığı, belirli bir süre çalıştıktan sonra çalışmamanın ve kazançtan yoksun kalmanın karşılığı olup, amacı da yaşlılık döneminde çalışmama dolayısıyla gelirden yoksun kalmaya yönelik tehlikenin ortadan kaldırılmasını sağlamaktır. Böylece kişilere, yaşlılık nedeniyle çalışamaz duruma geldiklerinde yaşamlarını sürdürebilecekleri bir geliri sağlama güvencesi verilmektedir.

Sosyal güvenlik her şeyden önce, herhangi bir nedenle kısmen ya da tamamen çalışamayanlara ve bu nedenle gelir kaybına uğrayarak muhtaç duruma düşenlere, insan onuruna yaraşır asgarî bir hayat sürmeleri için gerekli gelirin sağlanmasını öngörür. Sosyal güvenlik, ekonomik yönden güçsüzleri, insanca yaşamak için yeterli geliri olmayanları koruyup kollar.

Sosyal güvenlik kurumlarında iştirakçi olan kişiler, aktif çalışma yaşamları boyunca miktarı ve süresi yasa tarafından belli edilmiş primleri ödemekte ve belli yaşa geldikten sonra da emekli statüsüne geçerek bu statünün sağladığı, başta yaşlılık aylığı olmak üzere çeşitli sosyal haklardan yararlanmaktadırlar. Primli rejime dayalı sosyal güvenlik sisteminin esası da, önceden alınan payın (primin) yeniden dağıtımına dayanmaktadır.

İtiraz konusu kurullarla öngörülen haciz yasağı Anayasa'nın 2., 5. ve 60. maddelerinin Devlete verdiği pozitif yükümlülüğün bir gereğidir. Öte yandan 5510 sayılı Yasa'nın 93. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesindeki “Bu fıkra göre haczi yasaklanan gelir, aylık ve ödeneklerin haczedilmesine ilişkin talepler, borçlunun muvafakati bulunmaması halinde, icra müdürü tarafından reddedilir.” kuralı

gereğince, borçlunun muvafakatinin bulunması halinde yaşlılık aylığının haczi de olanaklıdır.

Kurallardaki haciz yasağı, borçlunun diğer gelir ve malvarlığından alacağın tahsiline engel bir düzenleme içermediğinden, hakkın özüne dokunan ölçüsüz bir müdahaleden de söz edilemez.

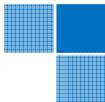
Bu nedenlerle, itiraz konusu kurallar Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırı değildir.

Sosyal güvenlik kurumunun işlevini yerine getirebilmesi kurumun yeterli derecede gelir kaynağına sahip olmasına bağlıdır. Türk sosyal sigorta hukuku yapılacak yardımları tam karşılama bile primli sosyal sigorta sistemine dayanmaktadır. Kurumun başlıca gelir kaynağı sosyal güvenlik primleridir. İşveren veya sigortalı gerekli primleri yasal süresi içinde ödemekle yükümlüdürler. Bu bağlamda primlerin ödenmesine ilişkin 506 sayılı Yasa'nın 80. ve 5510 sayılı Yasa'nın 88. maddelerinin amacı da primlerin zamanında ve düzenli olarak tahsilini sağlamaya yöneliktir. Primlerin tahsilinin sağlanabilmesinin de Anayasa'nın 5. ve 60. maddelerindeki sosyal güvenlik hakkı ile doğrudan bağlantılı olduğu açıktır.

Nafaka alacakları ise aile bireylerinden birinin yoksulluğu ya da çocukların eğitim ve geçimi için mahkeme kararıyla hükmedilen alacaklardır. Anayasa'nın 41. maddesi gereğince Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.

Prim ve nafaka alacaklarının bu özellikleri, itiraz konusu kurallardaki haciz yasağında ayırık tutulmalarını gerektirmiştir.

Diğer taraftan, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 83. maddesi gereğince çalışanların maaşlarının 1/4'ü üzerine haciz mümkün iken yaşlılık aylıkları üzerine haciz yasağının eşitlik ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de çalışanlar ile yaşlılık aylığı alanların statüleri aynı olmadığından aralarında eşitlik karşılaştırması yapılamaz.

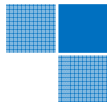

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kurallar, Anayasa'nın 10. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Nuri NECİPOĞLU ile Celal Mümtaz AKINCI bu görüşe katılmamışlardır.

Saygılarımızla...

TÜRMOB Sirküler Rapor

12 Nisan 2011, Salı

Sayı : 27903

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2009/19

Karar Sayısı : 2011/4

Karar Günü : 6.1.2011

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURANLAR:

1- Şarkışla İcra Hukuk Mahkemesi (E.2009/19)

2- Akçaabat İcra Hukuk Mahkemesi (E.2009/43)

İTİRAZLARIN KONUSU : 1- 17.7.1964 günlü, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 121. maddesinin, 24.6.2004 günlü, 5198 sayılı Yasa'nın 17. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasının; 2- 31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 93. maddesinin, 17.4.2008 günlü, 5754 sayılı Yasa'nın 56. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasının, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

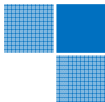
I- OLAY

Davacı borçlular tarafından aylık aylıkları üzerindeki haczin şikâyet yolu ile kaldırılması istemiyle açılan davalarda itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkemeler, iptali için başvurmuşlardır.

II- İTİRAZLARIN GEREKÇESİ

A- E. 2009/19 sayılı davada, başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"...Davacı Halk Bankası vekili olarak davacı borçlu aleyhine ilamsız icra takibi başlatmış olup ödeme emri borçluya 03.08.2008 günü tebliğ edilmiş olup davacı - borçlunun bu ödeme emrine süresi içinde itiraz etmemesi nedeni ile takip kesinleşmiş olup, davalı - alacaklı vekilinin başvurusu üzerine borçlunun Sosyal Sigortalar Kurumundan almış olduğu emekli aylığına haciz konularak 2008 yılı mayıs ayından itibaren borçlu - davacının maaşından aylık 138,00YTL lik kesinti yapılmaya başlanmıştır. Davacı-borçlu bunun üzerine mahkememize şikâyet yolu ile başvurarak Sosyal Sigortalar Kurumundan almış olduğu emekli aylığına konulan haczin 506 s. Kanununun 121/1 maddesi gereğince haczin kaldırılmasını talep etmiştir. Anılan 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Yasasınının 121/1 maddesi gereğince bağlanacak gelir veya aylıklar ve sağlanacak yardımlar, nafaka borçları ve bu Kanununun 80 inci maddesine göre takip ve tahsili gereken alacaklar dışında, haciz veya başkasına devir ve temlik edilemeyeceği hüküm altına alınmış, 5510 Sayılı Yasanın 93. maddesinde bu kez tüm sosyal güvenlik mensubu üyeleri kapsama dahil edilerek, bu Kanun gereğince sigortalılar ve hak sahiplerinin gelir, aylık ve ödenekleri, sağlık hizmeti sunucularının genel sağlık sigortası

hükümlerinin uygulanması sonucu Kurum nezdinde doğan alacakları, devir ve temlik edilemez. Gelir, aylık ve ödenekler; 88 inci maddeye göre takip ve tahsili gereken alacaklar ile nafaka borçları dışında haczedilemez. Hükmü getirilmiştir.

506 Sayılı Yasanın 80. maddesi (Değişik: 1/12/1993 - 3917/1 md.)

İşveren, bir ay içinde çalıştırdığı sigortalıların primlerine esas tutulacak kazançlar toplamı üzerinden bu Kanun gereğince hesaplanacak prim tutarlarını ücretlerinden kesmeye ve kendisine ait prim tutarlarını da bu miktara ekleyerek en geç ertesi ayın sonuna kadar Kuruma ödemeye mecburdur.

(Ek fıkra: 9/4/2003-4842/32 md.) Prim borçlarının, katma değer vergisi iade alacağından mahsubu suretiyle de ödenmesi mümkündür. Bu takdirde katma değer vergisi iade hakkı sahibi; kendisinin, mal ya da hizmet satın aldığı veya iştirak ya da ortaklık ilişkisi içinde bulunduğu işverenlerin prim borçları için de mahsup talep edebilir. Kurumun bağlı olduğu Bakanlık, Maliye Bakanlığının uygun görüşü ile bu uygulamadan faydalanacak işverenleri, işgal konusu, işletme türü ve işletme büyüklüğü itibariyle belirlemeye ve lehine mahsup talebinde bulunulan işverenlerin prim borcu ödeme süresini otuz günü aşmamak üzere uzatmaya yetkilidir.

77 nci maddenin (a) fıkrası gereğince hak edilen ve fakat ödenmemiş olan ücretler üzerinden hesaplanacak primler hakkında da yukarıdaki hüküm uygulanır.

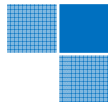
Kuruma fiilen ödenmeyen prim tutarları Gelir ve Kurumlar Vergisi uygulamasında gider yazılamaz.

(Değişik beşinci fıkra: 22/2/2006 - 5458/6 md.) Kurumun, süresi içinde ödenmeyen prim ve diğer alacaklarının tahsilinde, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 51 inci, 102 nci ve 106 ncı maddeleri hariç diğer maddeleri uygulanır. Kurum, 6183 sayılı Kanunun uygulanmasında Maliye Bakanlığı, diğer kamu kurum ve kuruluşları ve mercilere verilen yetkileri kullanır. Şu kadar ki; Kurumun prim ve diğer alacaklarının süresi içinde ve tam olarak ödenmemesi halinde, ödenmeyen kısma, sürenin bittiği tarihten itibaren ilk üç aylık sürede her ay için % 3 oranında gecikme cezası, ayrıca her ay için bulunan bu tutarlara ödeme süresinin bittiği tarihten başlamak üzere borç ödeninceye kadar, her ay için ayrı ayrı Hazine Müsteşarlığınca açıklanacak bir önceki aya ait YTL cinsinden iskontolu ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetlerinin aylık ortalama faizi, bileşik bazda uygulanarak gecikme zammı hesaplanır. Ancak ödemenin yapıldığı ay için gecikme zammı günlük hesaplanır. Yapılacak takip sonunda tahsilinin imkânsız veya tahsili için yapılacak giderlerin alaktan fazla olacağı anlaşılan 20 YTL'ye kadar (20 YTL dahil) Kurum alacakları, tahsil zaman aşımı süresi beklenilmeksizin Kurum Yönetim Kurulunca terkin edilebilir. Kurum Yönetim Kurulu, bu miktarı on katına kadar artırmaya, terkin yetkisinin tamamını veya bir kısmını yetki sınırlarını da belirterek Kurum Başkanına, Genel Müdürlere ve Sigorta İl/Sigorta Müdürlüklerine devretmeye yetkilidir. Bakanlar Kurulu ilk üç ay için uygulanan gecikme cezası oranını iki katına kadar artırmaya veya bu oranı % 1 oranına kadar indirmeye, yeniden kanunî oranına getirmeye ve uygulama tarihini belirlemeye yetkilidir.

Yetkilerin kullanılmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle tespit edilir.

Kurum alacaklarının tahsilinde 21.7.1953 tarih ve 6183 sayılı Kanunun uygulanmasından doğacak uyuşmazlıkların çözümlenmesinde, alacaklı Sigorta Müdürlüğünün bulunduğu yer İş Mahkemesi yetkilidir.

Yetkili iş mahkemesine başvurulması alacakların takip ve tahsilini durdurmaz.

Dava ve icra takibi açılmış olsa bile, prim ve diğer alacakların ödenmemiş kısmı için gecikme zammı tahsil olunur.

(Değişik : 29/9/1999 - KHK - 578/1 md.) Yangın, su baskını ve deprem gibi tabii afete uğrayan ve bunu belgeleyen işverenler ile isteğe bağlı sigorta ve topluluk sigortasına devam edenlerin hadisenin vukua geldiği tarihten itibaren üç ay içinde talepte bulunmaları halinde mevcut prim borçları ile afetin meydana geldiği tarihten itibaren tahakkuk edecek üç aylık prim borçları hadisenin vuku bulduğu tarihten itibaren bir yıla kadar ertelenebilir.

Prim borcunun ertelendiği süre zaman aşımından sayılmaz ve ertelenen kısmına gecikme zammı uygulanmaz.

Sigorta primlerini haklı sebepleri olmaksızın, birinci fıkrada belirtilen süre içerisinde tahakkuk ve tediyeye etmeyen kamu kurum ve kuruluşların tahakkuk ve tediyeye ile görevli kamu görevlileri mesul muhasip, sayman ile tüzel kişiliği haiz diğer işverenlerin üst düzeydeki yönetici veya yetkilileri kuruma karşı, işverenleri ile birlikte müştereken ve müteselsilen sorumludur.

Bu Kanuna ek 24 üncü maddesinde belirtilen Kurum ve Kuruluşlar tarafından süresi içinde kuruma ödenmeyen sosyal yardım zamları için bu madde hükümleri uygulanır.

Ödenmeyen primler ve verilen cezalar için Kurumca düzenlenecek belgeler şeklindedir.

5510 Sayılı Yasanın 88. maddesi- (Değişik: 17/4/2008-5754/52 md.)

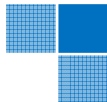
4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen sigortalıları çalıştıran işveren, bir ay içinde çalıştırdığı sigortalıların primlerine esas tutulacak kazançlar toplamı üzerinden bu Kanun gereğince hesaplanacak sigortalı hissesi prim tutarlarını ücretlerinden keserek ve kendisine ait prim tutarlarını da bu tutara ekleyerek en geç Kurumca belirlenecek günün sonuna kadar Kuruma öder.

Hak edilen ancak, ödenmemiş olan ücretler üzerinden hesaplanacak primler hakkında da birinci fıkradaki hüküm uygulanır.

60 ıncı maddenin birinci fıkrasının (b), (c), (d) ve (g) bentleri gereği genel sağlık sigortalısı sayılanlar için, her ay otuz tam gün genel sağlık sigortası primi ödenmesi zorunludur. Şu kadar ki, 60 ıncı maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında genel sağlık sigortalısı olanların aynı ay içinde zorunlu sigorta kapsamında prim ödeme gün sayısı bulunması halinde, ayın kalan günleri için isteğe bağlı sigorta gün sayısı kadar genel sağlık sigortası primi ödenir.

4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı olmakla birlikte, 4857 sayılı Kanunun 13 ve 14 üncü maddelerine göre kısmi süreli veya çağrı üzerin/3 çalışanlar ile bu Kanuna göre ev hizmetlerinde ay içerisinde 30 günden az çalışan sigortalılar için eksik günlerine ait genel sağlık sigortası primlerinin 30 güne tamamlanması zorunludur. Bu durumda olan sigortalıların eksik günlerine ilişkin genel sağlık sigortası primleri, 60 ıncı maddenin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi veya (g) bendi kapsamında ödenir. Kamu idaresine ait iş yerlerinde çalıştırılan sigortalıların iş sözleşmesinin askıda kaldığı aylara ait genel sağlık sigortası primi, 82 nci maddeye göre belirlenen prime esas, günlük kazancın alt sınırının 30 günlük tutarı üzerinden ilgili kamu idaresince ödenir.

60 ıncı maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına girenler için prim ödeme yükümlülerinin ödeyecekleri genel sağlık sigortası primi; primin tahakkuk ettirileceği ay itibarıyla anılan bendin (1) ve (2) numaralı alt bentlerinde sayılan toplam kişi sayısının üçe bölünmesi suretiyle bulunacak kişi sayısına (3) ilâ (10) numaralı alt bentlerde sayılan kişi sayısının eklenmesi suretiyle bulunacak toplam kişi sayısı esas alınarak hesaplanır. Ancak, bu kişilerden aynı zamanda 60 ıncı

maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamı dışındaki bentlerin kapsamına girerek genel sağlık sigortalısı sayılanlar, bu fıkra göre tespit edilecek kişi sayısı hesabına dahil edilmez.

87 nci maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen yükümlüler, her aya ait primlerini takip eden ayda Kurumca belirlenecek günün sonuna kadar Kuruma öderler. Bu kişiler primlerini en fazla 360 günle sınırlı olmak üzere peşin olarak erken ödeyebilir. Erken ödeme halinde erken ödenen her gün için 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun ek 1 inci maddesine göre erken ödeme indirimi hükümleri uygulanır. Ancak yapılan erken ödeme indirimi, prime esas kazançtan indirilmez. Erken ödemede sigortalılık süresi, sigorta priminin ait olduğu her ayın ilk gününden itibaren, prim ödeme gün sayısına dahil edilir. Erken ödeme yapılan ve prim ödeme gün sayısına dahil edilmeyen sürede isteğe bağlı sigortalılığın sona ermesi halinde, sigortalılık süresinden sayılmayan günlere ait primler ilgililere iade edilir.

4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendinin (4) numaralı alt bendine tabi sigortalılar için, genel sağlık sigortası primi ile kısa ve uzun vadeli sigorta kolları primlerini ayrı ayrı veya birlikte tahsil edilecek şekilde prim ödeme tarihlerini veya dönemlerini belirlemeye Kurum yetkilidir.

4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalı sayılanların, her ay için otuz tam gün prim ödemesi zorunludur.

4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde belirtilen sigortalıları çalıştıran işverenler, çalıştırdığı sigortalıların primlerine esas tutulacak kazançlar toplamı üzerinden bu Kanun gereğince hesaplanacak prim tutarlarını ücretlerinden keserek ve kendisine ait prim tutarlarını da bu tutara ekleyerek, en geç Kurumca belirlenecek günün sonuna kadar Kuruma öderler.

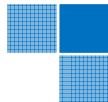
87 nci maddenin birinci fıkrasının (c) ve (d) bentlerinde belirtilen yükümlüler, her aya ait primleri ilgili ayı takip eden ayın sonuna kadar Kuruma öderler.

Kuruma fiilen ödenmeyen prim tutarları, gelir vergisi ve kurumlar vergisi uygulamasında gider yazılamaz.

4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendinin (4) numaralı alt bendi kapsamında sigortalı olarak tescil edilmiş olanların prim borçlarını, sattıkları tarımsal ürün bedellerinden borç tutarını geçmemek şartıyla % 1 ilâ % 5 oranları arasında olmak üzere kesinti yapılmak suretiyle tahsil etmeye Kurum yetkilidir.

Prim borçları katma değer vergisi iade alacağından mahsubu suretiyle de ödenebilir. Bu takdirde katma değer vergisi iade hakkı sahibi kendisinin, mal veya hizmet satın aldığı veya iştirak veya ortaklık ilişkisi içinde bulunduğu işverenlerin prim borçları için de mahsup talep edebilir. Bu işverenlerin mahsup talebinde buldukları ayda muaccel olan prim borçlarının birinci fıkra belirtilen ödeme sürelerini izleyen onbeş gün içinde mahsup suretiyle ödenmesi halinde, yasal süresi içinde ödendiği kabul edilir. Ancak prim borçlarının katma değer vergisi iade alacağından mahsup suretiyle ödenmesi talebinde bulunulduğu halde, süresinde mahsup edilemeyen veya eksik mahsup edilen prim borçları için birinci fıkra belirtilen ödeme sürelerini izleyen günden başlanarak gecikme cezası ve gecikme zammı uygulanır. Kurum, Maliye Bakanlığının uygun görüşü ile bu uygulamadan faydalanacak işverenleri; iştirak konusu, işletme türü ve işletme büyüklüğü itibarıyla belirlemeye ve lehine mahsup talebinde bulunulan işverenlerin prim borcu ödeme süresini otuz günü aşmamak üzere uzatmaya yetkilidir.

Kurum, prim ve her türlü alacaklarını, işverenlere olan borçlarından mahsup etmek suretiyle tahsil etmeye yetkilidir.

Primlerin özel ödeme şekilleri kullanılmak suretiyle ödenmesi zorunluluğu getirmeye ve primlerin yatırılacağı tahsilât kuruluşlarını belirlemeye Kurum yetkilidir.

Kurumun süresi içinde ödenmeyen prim ve diğer alacaklarının tahsilinde 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usûlü Hakkında Kanununun 51 inci, 102 nci ve 106 ncı maddeleri hariç, diğer maddeleri uygulanır. Kurum, 6183 sayılı Kanunun uygulanmasında Maliye Bakanlığı ile diğer kamu kurum ve kuruluşları ve mercilere verilen yetkileri kullanır.

Kurum, 6183 sayılı Kanun kapsamında takip edilen alacakları hariç olmak üzere her türlü alacağın teminatını teşkil etmek üzere Yeni Türk Lirası ve/veya yabancı para birimi üzerinden ticari işletme, taşınır ve/veya taşınmaz rehni dahil olmak üzere her türlü teminat almaya yetkilidir.

Kurumun 6183 sayılı Kanun kapsamında takip edilen prim ve diğer alacakları amme alacağı niteliğinde olup, imtiyazlı alacaktır. Kurumun taraf olduğu her türlü dava ve icra takiplerinin kısmen veya tamamen aleyhe neticelenmesi halinde 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununda yazılı tazminat ve cezalar Kurum hakkında uygulanmaz.

Kurumun prim ve diğer alacaklarının tahsilinde, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usûlü Hakkında Kanunun uygulamasından doğacak uyuşmazlıkların çözümlenmesinde Kurumun alacaklı biriminin bulunduğu yer iş mahkemesi yetkilidir. Yetkili iş mahkemesine başvurulması alacakların takip ve tahsilini durdurmaz.

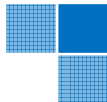
Kurumun sigorta primleri ve diğer alacakları haklı bir sebep olmaksızın bu Kanunda belirtilen sürelerde ödenmez ise kamu idarelerinin tahakkuk ve tediye ile görevli kamu görevlileri, tüzel kişiliği haiz diğer işverenlerin şirket yönetim kurulu üyeleri de dahil olmak üzere üst düzeydeki yönetici veya yetkilileri ile kanuni temsilcileri Kuruma karşı işverenleri ile birlikte müştereken ve müteselsilen sorumludur.

Kurum, kamu idarelerinde işyerinin özelliği nedeniyle primlerin farklı zamanlarda ödeme süresini belirlemeye yetkilidir. Prim alacaklarının tahsili için muacceliyet tarihinden itibaren en geç bir yıl içinde icra yoluna başvurmayan Kurum yetkili personeli hakkında genel hükümlere göre kovuşturma yapılır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir” şeklindedir

Anayasa'nın 10. maddesinde “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar” denilmektedir. Bu ilke, birbirleriyle aynı durumda olanlara aynı kuralların uygulanmasını, ayrıcalıklı kişi ve toplulukların yaratılmasını engellemektedir. Aynı durumda olanlar için farklı düzenleme, eşitliğe aykırılık oluşturur. Anayasa'nın amaçladığı eşitlik mutlak ve eylemli eşitlik değil hukuksal eşitlik. Aynı hukuksal durumlar aynı, aynı hukuksal durumlar aynı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'nın öngördüğü eşitlik ilkesi çiğnenmiş olmaz.

İcra Takiplerinde, alacaklı veya borçlu ister gerçek, ister tüzel kişi veya kamu tüzel kişisi ya da hazine olsun, netice itibarıyla taraf sıfatını alır. Taraf olma itibarıyla alacaklı ya da borçlunun hukuki durumları aynıdır. İtiraz konusu düzenleme ile, hukuki konuları aynı olduğu halde, 506 Sayılı Yasa ya da 5510 sayılı Yasa kapsamındaki borçluların emekli aylıklarına Sosyal Güvenlik Kurumu, süresi içinde ödenmeyen prim ve diğer alacaklarının tahsilinde, 6183 Sayılı Yasa

Hükümlerinden faydalanarak herhangi bir yasal sınırlama olmaksızın borçlunun emekli maaşına haciz işlemi yaparak kurum alacağını tahsil edebildiği halde Sosyal Güvenlik Kurumu dışındaki diğer gerçek ve tüzel kişi alacaklılar ise anılan yasa hükümleri uyarınca emekli maaşına haciz işlemi yapamamakta ve bu şekilde borçlunun üzerine kayıtlı başkaca menkul ya da gayri menkulünde bulunmaması durumunda alacaklarını tahsil edememektedirler. Bu şekilde Sosyal Sigortalar Kurumu ile aynı haciz dosyasında alacağını tahsil etmeye çalışan diğer kuruluş ve kişiler arasında farklı kurallar getirilerek bir taraf lehine ayrıcalık tanınmaktadır. Bu durum da Anayasamızın 10. maddesinde belirlenen eşitlik ilkesine aykırılık teşkil etmektedir. Ayrıca bu durum Anayasamızın Başlangıç Hükümlerinde yer alan Her Türk vatandaşının bu Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak milli kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu şeklindeki hükmede aykırılık teşkil etmektedir. Zira 506 Sayılı Yasanın 80 ve 5510 sayılı Yasanın 88. maddelerinde ayrıcalıklı konuma getirilen Sosyal Güvenlik Kurumu kendi alacağını hiçbir yasal sınırlama olmaksızın tahsil edebilmekte iken diğer alacaklılar anılan hükümler gereğince alacaklarını tahsil edememe ve maddi varlıklarını geliştirme haklarını tahsil etme hakkından mahrum bırakılmaktadır.

SONUÇ VE İSTEM: Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında; 506 sayılı Kanununun 121/1 maddesinde geçen; "...Bu kanun gereğince bağlanacak gelir veya aylıklar ve sağlanacak yardımlar, nafaka borçları ve bu Kanunun 80 inci maddesine göre takip ve tahsili gereken alacaklar dışında, haciz veya başkasına devir ve temlik edilemez." İbaresini ile 5510 Sayılı Yasanın 93 maddesinin "Bu Kanun gereğince sigortalılar ve hak sahiplerinin gelir, aylık ve ödenekleri, sağlık hizmeti sunucularının genel sağlık sigortası hükümlerinin uygulanması sonucu Kurum nezdinde doğan alacakları, devir ve temlik edilemez. Gelir, aylık ve ödenekler; 88 inci maddeye göre takip ve tahsili gereken alacaklar ile nafaka borçları dışında haczedilemez." ibaresinin Anayasamızın hukuk devleti ve eşitlik ilkesine aykırılığı iddiasıyla iptali isteminden ibarettir.

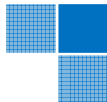
İstem in iptali Yüce Anayasa Mahkemesinin yüksek takdirlerine ait olmak üzere itiraz dilekçesi ve dava dosyası saygıyla ve önemle arz olunur.27.01.2009"

B- E.2009/43 sayılı davada, başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"Mahkememiz 2009/29 esas sayılı Akçaabat İcra Müdürlüğü'nün 2008/95 takip sayılı dosyasında davacı emekli maaşına konulan haczin şikayet yolu ile kaldırılması davasında uygulamaya konu 5510 sayılı Yasa'nın 93/1 maddesi hükmü nün Anayasa'nın 10. maddesinde düzenlenen yasa önünde eşitlik ilkesine aykırı olduğu değerlendirilmekte 17.04.2009 tarihli celsede dosyanın somut norm denetimi yapılmak üzere Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmesine karar verilmiştir.

Yasa hükmü:

"MADDE 93- (Değişik birinci fıkrası: 17/4/2008-5754/56 md.) Bu Kanun gereğince sigortalılar ve hak sahiplerinin gelir, aylık ve ödenekleri, sağlık hizmeti sunucularının genel sağlık sigortası hükümlerinin uygulanması sonucu Kurum nezdinde doğan alacakları, devir ve temlik edilemez. Gelir, aylık ve ödenekler; 88 inci maddeye göre takip ve tahsili gereken alacaklar ile nafaka borçları dışında haczedilemez. Bu fıkra göre haczi yasaklanan gelir, aylık ve ödeneklerin

haczedilmesine ilişkin talepler, borçlunun muvafakati bulunmaması halinde, icra müdürü tarafından reddedilir.” şeklindedir.

Yasanın düzenlemesine göre 5510 sayılı Kanun gereği bağlanan gelir aylık ve ödenekler Yasanın belirttiği istisnalar olan 88 inci maddeye göre takip ve tahsili gereken alacaklar ile nafaka borçları dışında haczedilemeyecektir.

Anayasa Kuralı:

“Madde 10 - Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir.

Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.” şeklindedir.

Anayasa kuralına göre her kişi herhangi bir sebep gözetilmeksizin yasa önünde eşittir. Hiçbir kişiye ya da sınıfa imtiyaz tanınmaz.

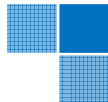
Açıklamalar:

-Ülkemizde çalışan nüfusun önemli kısmını asgari ücretle çalışanlar oluşturmaktadır. Çalışan asgari ücretlilerin maaşları da emekli maaşından genel olarak daha düşüktür aynı zamanda da asgari ücretle çalışanların yaşlarına göre bakmakla yükümlü oldukları eşleri ile birlikte okul çağında bulunan çocukları da bulunmaktadır. Ülkemiz yasa sistemine göre asgari ücretle çalışanlar ile diğer çalışanların maaşlarına haciz konulabilmektedir. Bu noktada emekli olanlara tanınan imtiyazın makul ve hukuksal yönü bulunan bir gerekçesi yoktur. Duygusal gerekçeleri ise geçerli bir hakka akla uygun bir nedene dayanmamaktadır. Bankalarca uygulanan faiz oranlarına tepki de bu ayırımın haklı gerekçesi olamaz, kaldı ki bankalar da faiz oranlarını yasaların izin verdiği çerçevede belirlemektedir. Diğer taraftan borç alacak ilişkilerinde alacaklı taraf çoğu zaman bankalar da değildir.

-Cebri icra ve haciz işlemleri, alacakların yasa düzeni içinde tahsili suretiyle kamu düzeninin ve barışının sağlanmasına, kamu otoritesine güven tesisine hizmet eden ve millete ait olan egemenliğin yargı dalı kapsamında bulunan bir yasal prosedürdür. Cebri icra işlemlerinin neticesiz kalmasına neden olacak şekilde kamu otoritesinin elini zayıflatır mahiyetteki bu yasal düzenleme, anayasal düzenin korumak durumunda olduğu kamu düzen ve barışına -enerjisini kamu otoritesindeki boşlukları ranta çevirmekten alan suç örgütlerinin faaliyet alanını genişletmek suretiyle- zarar verici mahiyettedir.

Sonuç:

Anayasa'nın 10. maddesiyle belirlenen yasa önünde eşitlik ilkesine aykırı olarak 5510 sayılı Yasa kapsamında gelir ve maaş bağlanan kişilere imtiyaz sağlayan 5510 sayılı Kanun'un 93. maddesinin birinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlesinin somut norm denetimi suretiyle iptali gerekmektedir.”

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralları

1) 17.7.1964 günlü 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 24.6.2004 günlü, 5198 sayılı Yasa'nın 17. maddesiyle değiştirilen itiraz konusu kuralı da içeren 121. maddesi şöyledir:

"Madde 121- Bu Kanun gereğince bağlanacak gelir veya aylıklar ve sağlanacak yardımlar, nafaka borçları ve bu Kanunun 80 inci maddesine göre takip ve tahsili gereken alacaklar dışında, haciz veya başkasına devir ve temlik edilemez.

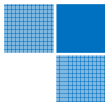
(Ek fıkra:29.7.2003-4958/47 md.) Ancak, yanlış ve yersiz ödendiği anlaşılan her türlü gelir, aylık ve sigorta yardımları 84 üncü maddenin son fıkrası saklı kalmak kaydıyla, ilgililerin sonraki her çeşit istihkaklarından kesilmek suretiyle geri alınır. Kurumun genel hükümlere göre takip hakkı saklıdır.

(Ek fıkra: 2.7.2005-5386/1 md.) Ölüm geliri ve aylıklarından yapılan yersiz ödeme tutarları, yersiz ödenmiş olan gelir ve aylıkların kesilmesi nedeniyle aynı dosyadan gelir ve aylık ödemesi yapılan diğer hak sahiplerine Kurumca yapılması gereken gelir ve aylık ödeme tutarları nazara alınmak suretiyle tespit edilecek Kurum zararı esas alınarak tahsil edilir. Ancak, diğer hak sahiplerinden itirazda bulunanların hisseleri bu fıkra uygulamasında hariç tutulur."

2) 31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun, 17.4.2008 günlü, 5754 sayılı Yasa'nın 56. maddesiyle değiştirilen itiraz konusu kuralı da içeren 93. maddesi şöyledir:

"Madde 93- (Değişik birinci fıkra: 17.4.2008-5754/56 md.) Bu Kanun gereğince sigortalılar ve hak sahiplerinin gelir, aylık ve ödenekleri, sağlık hizmeti sunucularının genel sağlık sigortası hükümlerinin uygulanması sonucu Kurum nezdinde doğan alacakları, devir ve temlik edilemez. Gelir, aylık ve ödenekler; 88 inci maddeye göre takip ve tahsili gereken alacaklar ile nafaka borçları dışında haczedilemez. (Ek cümle 18.2.2009-5838/38 md.) Bu fıkraya göre haczi yasaklanan gelir, aylık ve ödeneklerin haczedilmesine ilişkin talepler, borçlunun muvafakati bulunmaması halinde, icra müdürü tarafından reddedilir.

(Değişik ikinci fıkra: 17.4.2008-5754/56 md.) Kurumun prim ve diğer alacakları ödeme süresinin dolduğu tarihi takip eden takvim yılı başından başlayarak on yıllık zamanaşımına tâbidir. Kurumun prim ve diğer alacakları; mahkeme kararı sonucunda doğmuş ise mahkeme kararının kesinleşme tarihinden, Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurlarınca yapılan tespitlerden doğmuş ise rapor tarihinden, kamu idarelerinin denetim elemanlarınca kendi mevzuatı gereğince yapacakları soruşturma, denetim ve incelemelerden doğmuş ise bu soruşturma, denetim ve inceleme sonuçlarının Kuruma intikal ettiği tarihten veya bankalar, döner sermayeli kuruluşlar, kamu idareleri ile kanunla kurulmuş kurum ve kuruluşlardan alınan bilgi ve belgelerden doğmuş ise bilgi ve belgenin Kuruma intikal ettiği tarihten itibaren, zamanaşımı on yıl olarak uygulanır. Bu alacaklar için 89 uncu madde gereğince hesaplanacak gecikme cezası ve gecikme zammı, 88 inci maddede belirtilen ödeme süresinin son gününü takip eden günden itibaren uygulanır.

Bu Kanuna dayanılarak Kurumca açılacak tazminat ve rücu davaları, on yıllık zamanaşımına tâbidir. Zamanaşımı tarihi; rücu konusu gelir ve aylıklar bakımından Kurum onay tarihinden, masraf ve ödemeler için ise masraf veya ödeme tarihinden itibaren başlar.

Zamanaşımından sonra yapılan ödemeler kabul edilir. Ancak, 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendine tâbi sigortalıların zamanaşımı nedeniyle prim ödenmeyen süreleri, sigortalılık süresinden sayılmaz ve bu süreye ilişkin sigortalılık hak ve yükümlülükleri düşer.”

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Mahkemeler başvuru kararlarında, Anayasa'nın Başlangıcı ile 2. ve 10. maddelerine dayanmışlardır.

IV- İLK İNCELEME

A- E. 2009/19 Sayılı Davada

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Zehra Ayla PERKTAŞ'ın katılımlarıyla yapılan ilk inceleme toplantısında;

Öncelikle davada uygulanacak kural sorunu görüşülmüştür.

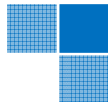
Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, mahkemeler, bakmakta oldukları davalarda uygulayacakları kanun ya da kanun hükmünde kararname kurallarını Anayasa'ya aykırı görürler veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varırlarsa, o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmayla yetkilidirler. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralların da o davada uygulanacak olması gerekmektedir. Uygulanacak yasa kuralları, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

Başvuran mahkeme, 17.7.1964 günlü, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 121. maddesinin, 24.6.2004 günlü, 5198 sayılı Yasa'nın 17. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrası ile 31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 93. maddesinin, 17.4.2008 günlü, 5754 sayılı Yasa'nın 56. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasının iptalini istemiştir.

Bakılmakta olan 12.11.2008 günü açılan davanın konusu, yaşlılık aylığı üzerine 9.1.2008 tarihli kararla konulan haczin şikâyet yolu ile kaldırılmasıdır. Haciz kararına dayanılarak Mayıs 2008 tarihinden itibaren davacının yaşlılık aylığından her ay kesinti yapılmaya devam edilmiştir.

5510 sayılı Yasa, 108. maddesi hükmü uyarınca 1.10.2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu açıdan yaşlılık aylığından haciz nedeniyle yapılan kesintilerin dayanağı 1.10.2008 tarihinden öncesi için 506 sayılı Yasa'nın 121. maddesinin birinci fıkrası, sonrası için 5510 sayılı Yasa'nın 93. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesidir.

Yasa'nın 93. maddesinin birinci fıkrasının iptali istenilen birinci cümlesindeki “Bu Kanun gereğince sigortalılar ve hak sahiplerinin gelir, aylık ve ödenekleri, sağlık hizmeti sunucularının genel sağlık sigortası hükümlerinin uygulanması sonucu Kurum nezdinde doğan alacakları, devir ve

temlik edilemez.” kuralı devir ve temlik yasağına ilişkin olduğundan davada uygulanacak kural değildir.

Bu nedenle;

1- 31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 93. maddesinin, 17.4.2008 günlü, 5754 sayılı Yasa'nın 56. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasının ikinci cümlesi dışında kalan bölümünün, itiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'nin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu bölüme ilişkin başvurunun Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle reddine, **OYBİRLİĞİYLE;**

2- Dosyada eksiklik bulunmadığından;

a) 17.7.1964 günlü, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 121. maddesinin, 24.6.2004 günlü, 5198 sayılı Yasa'nın 17. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasının,

b) 31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 93. maddesinin, 17.4.2008 günlü, 5754 sayılı Yasa'nın 56. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasının ikinci tümcesinin,

esasının incelenmesine 12.3.2009 gününde **OYBİRLİĞİYLE** karar verilmiştir.

B- E. 2009/43 Sayılı Davada

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Zehra Ayla PERKTAŞ'ın katılımlarıyla yapılan ilk inceleme toplantısında;

Öncelikle davada uygulanacak kural sorunu görüşülmüştür.

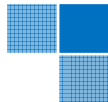
Başvuran mahkeme 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 93. maddesinin, 17.4.2008 günlü, 5754 sayılı Yasa'nın 56. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerinin iptalini istemiştir.

İcra takibi 18.1.2008 tarihinde başlamış ise de, şikâyete konu maaş haciz kararı 19.1.2009 tarihinde olduğundan, kesinti yapılan aylığın niteliğinin belirlenmesinde ve davanın esastan sonuca bağlanmasında 5510 sayılı Yasa'nın 93. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi uygulanacak kuraldır.

5510 sayılı Yasa'nın 93. maddesinin üçüncü cümlesindeki “Bu fıkraya göre haczi yasaklanan gelir, aylık ve ödeneklerin haczedilmesine ilişkin talepler, borçlunun muvafakatı bulunmaması halinde, icra müdürü tarafından reddedilir.” kuralının da iptali istenilmişse de, 18.2.2009 tarihli ve 5838 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 32. maddesiyle 5510 sayılı Yasa'nın 93. maddesinin birinci fıkrasına eklenen, 28.2.2009 (Mükerrer) günlü ve 27155 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak bu tarihte yürürlüğe giren bu kural, şikâyete konu maaş haciz talebinin ve kararının 19.1.2009 tarihi olması nedeniyle davada uygulanacak kural değildir.

Bu nedenle;

1- 31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 93. maddesinin, 17.4.2008 günlü, 5754 sayılı Yasa'nın 56. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasına 8.2.2009 günlü, 5838 sayılı Yasa'nın 32. maddesinin (b) bendiyle eklenen üçüncü tümcenin, itiraz

başvurusunda bulunan Mahkeme'nin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu tümceye ilişkin başvurunun Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle reddine, OYBİRLİĞİYLE;

2- Dosyada eksiklik bulunmadığından, 31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 93. maddesinin, 17.4.2008 günlü, 5754 sayılı Yasa'nın 56. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasının ikinci tümcesinin esasının incelenmesine, 2.7.2009 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- BİRLEŞTİRME KARARI

31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 93. maddesinin, 17.4.2008 günlü, 5754 sayılı Yasa'nın 56. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasının ikinci tümcesinin iptaline karar verilmesi istemiyle yapılan itiraz başvurusuna ilişkin davanın, aralarındaki hukuki iribat nedeniyle 2009/19 esas sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasının kapatılmasına, esas incelemenin 2009/19 esas sayılı dosya üzerinden yürütülmesine, 2.7.2009 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararları ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Sınırlama Sorunu

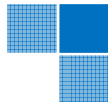
Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, Anayasa Mahkemesi'ne itiraz yoluyla yapılacak başvurular, itiraz yoluna başvuran mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulayacağı yasa kuralları ile sınırlı tutulmuştur.

İtiraz konusu kurallar, 506 sayılı Yasa'nın 121. maddesinin birinci fıkrasındaki "Bu kanun gereğince bağlanacak gelir veya aylıklar ve sağlanacak yardımlar, nafaka borçları ve bu Kanununun 80 inci maddesine göre takip ve tahsili gereken alacaklar dışında, haciz veya başkasına devir ve temlik edilemez." hükmü ile 5510 sayılı Yasa'nın 93. maddesinin birinci fıkrasının ikinci tümcesindeki "Gelir, aylık ve ödenekler; 88 inci maddeye göre takip ve tahsili gereken alacaklar ile nafaka borçları dışında haczedilemez." kuralıdır.

Bakılmakta olan davaların konusu SSK yaşlılık aylığının haczinden kaynaklandığından, 17.7.1964 günlü, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 121. maddesinin 24.6.2004 günlü, 5198 sayılı Kanun'un 17. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasına ilişkin esas incelemenin, fıkarda yer alan "... aylıklar ..." ve "... haciz ..." sözcükleri ile 17.4.2008 günlü, 5754 sayılı Kanun'un 56. maddesiyle değiştirilen 5510 sayılı Yasa'nın 93. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesine ilişkin incelemenin de "... aylık ..." sözcüğü ile sınırlı olarak yapılmasına karar verilmiştir.

B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

Başvuru kararlarında, cebri icra ve haciz işlemlerinin, yasa düzeni içinde tahsili suretiyle kamu düzeninin ve barışın sağlanmasına hizmet ettiği, bu işlemleri sonuçsuz bırakacak şekilde gelir, aylık ve ödeneklere, çalışanların maaşlarından farklı olarak iki istisna dışında öngörülen haczedilmezlik yasağına ilişkin düzenlemelerin, bu kapsamdaki kişiler lehine imtiyaz sağladığı, icra

takiplerinde “taraf sıfatı” adı altında aynı hukuki durumda bulunan alacaklılardan, nafaka alacaklısı ve Sosyal Güvenlik Kurumu lehine ayrıcalık tanıdığı, bu nedenlerle itiraz konusu kuralların Anayasa’nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 29. maddesi uyarınca itiraz konusu kurallar Anayasa’nın 13. ve 35. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

Anayasa’nın 2. maddesinde belirtilen sosyal hukuk devleti, insan haklarına dayanan, kişilerin huzur, refah ve mutluluk içinde yaşamalarını güvence altına alan, kişi hak ve özgürlükleriyle kamu yararı arasında adil bir denge kurabilen, çalışma hayatını geliştirerek ve ekonomik önlemler olarak çalışanlarını koruyan, onların insan onuruna uygun hayat sürdürmelerini sağlayan, milli gelirin adalete uygun biçimde dağıtılması için gereken önlemleri alan, sosyal güvenlik hakkını yaşama geçirebilen, güçsüzleri güçlüler karşısında koruyarak sosyal adaleti ve toplumsal dengeleri gözetilen devlettir.

Anayasa’nın 10. maddesinde yer verilen “yasa önünde eşitlik ilkesi” hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa’da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

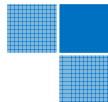
Anayasa’nın 13. maddesinde, “Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz” denilmiştir.

Anayasa’nın 35. maddesinde herkesin, mülkiyet ve miras haklarına sahip olduğu, bu hakların ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabileceği, mülkiyet hakkının kullanılmasının toplum yararına aykırı olamayacağı hükme bağlanmıştır. Mülkiyet hakkı, kişiye başkasının hakkına zarar vermemek ve yasaların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla, sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, ürünlerinden yararlanma ve tasarruf olanağı veren bir haktır. Bu bağlamda alacak hakkı da mülkiyet hakkı kapsamındadır.

Yaşlılık aylığı, belirli bir süre çalıştıktan sonra çalışamamanın ve kazançtan yoksun kalmanın karşılığı olup, amacı da yaşlılık döneminde çalışamama dolayısıyla gelirden yoksun kalmaya yönelik tehlikenin ortadan kaldırılmasını sağlamaktır. Böylece kişilere, yaşlılık nedeniyle çalışamaz duruma geldiklerinde yaşamlarını sürdürebilecekleri bir geliri sağlama güvencesi verilmektedir.

Sosyal güvenlik her şeyden önce, herhangi bir nedenle kısmen ya da tamamen çalışamayanlara ve bu nedenle gelir kaybına uğrayarak muhtaç duruma düşenlere, insan onuruna yaraşır asgari bir hayat sürmeleri için gerekli gelirin sağlanmasını öngörür. Sosyal güvenlik, ekonomik yönden güçsüzleri, insanca yaşamak için yeterli geliri olmayanları koruyup kollar.

Sosyal güvenlik kurumlarında iştirakçi olan kişiler, aktif çalışma yaşamları boyunca miktarı ve süresi yasa tarafından belli edilmiş primleri ödemekte ve belli yaşa geldikten sonra da emekli statüsüne geçerek bu statünün sağladığı, başta yaşlılık aylığı olmak üzere çeşitli sosyal haklardan

yararlanmaktadır. Primli rejime dayalı sosyal güvenlik sisteminin esası da, önceden alınan payın (primin) yeniden dağıtımına dayanmaktadır.

İtiraz konusu kurallarla öngörülen haciz yasağı Anayasa'nın 2., 5. ve 60. maddelerinin Devlete verdiği pozitif yükümlülüğün bir gereğidir. Öte yandan 5510 sayılı Yasa'nın 93. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesindeki "Bu fıkra göre haczi yasaklanan gelir, aylık ve ödeneklerin haczedilmesine ilişkin talepler, borçlunun muvafakati bulunmaması halinde, icra müdürü tarafından reddedilir." kuralı gereğince, borçlunun muvafakatinin bulunması halinde yaşlılık aylığının haczi de olanaklıdır.

Kurallardaki haciz yasağı, borçlunun diğer gelir ve malvarlığından alacağı tahsiline engel bir düzenleme içermediğinden, hakkın özüne dokunan ölçüsüz bir müdahaleden de söz edilemez.

Bu nedenlerle, itiraz konusu kurallar Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırı değildir.

Sosyal güvenlik kurumunun işlevini yerine getirebilmesi kurumun yeterli derecede gelir kaynağına sahip olmasına bağlıdır. Türk sosyal sigorta hukuku yapılacak yardımları tam karşılamasa bile primli sosyal sigorta sistemine dayanmaktadır. Kurumun başlıca gelir kaynağı sosyal güvenlik primleridir. İşveren veya sigortalı gerekli primleri yasal süresi içinde ödemekle yükümlüdürler. Bu bağlamda primlerin ödenmesine ilişkin 506 sayılı Yasa'nın 80. ve 5510 sayılı Yasa'nın 88. maddelerinin amacı da primlerin zamanında ve düzenli olarak tahsilini sağlamaya yöneliktir. Primlerin tahsilinin sağlanabilmesinin de Anayasa'nın 5. ve 60. maddelerindeki sosyal güvenlik hakkı ile doğrudan bağlantılı olduğu açıktır.

Nafaka alacakları ise aile bireylerinden birinin yoksulluğu ya da çocukların eğitim ve geçimi için mahkeme kararıyla hükmedilen alacaklardır. Anayasa'nın 41. maddesi gereğince Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.

Prim ve nafaka alacaklarının bu özellikleri, itiraz konusu kurallardaki haciz yasağında ayrı tutulmalarını gerektirmiştir.

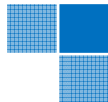
Diğer taraftan, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 83. maddesi gereğince çalışanların maaşlarının 1/4'ü üzerine haciz mümkün iken yaşlılık aylıkları üzerine haciz yasağının eşitlik ilkesine aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de çalışanlar ile yaşlılık aylığı alanların statüleri aynı olmadığından aralarında eşitlik karşılaştırması yapılamaz.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kurallar, Anayasa'nın 10. maddesine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Nuri NECİPOĞLU ile Celal Mümtaz AKINCI bu görüşe katılmamışlardır.

VII - SONUÇ

1- 7.5.2010 günlü, 5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun uyarınca, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile ilgili gerekli düzenlemeler yapılmadan, Mahkeme'nin çalışıp çalışamayacağına ilişkin ön meselenin incelenmesi sonucunda; Mahkeme'nin çalışmasına bir engel bulunmadığına, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Fettah OTO, Zehra Ayla PERKTAŞ ile Celal Mümtaz AKINCI'nın, gerekçesi 2010/68 esas sayılı dosyada belirtilen karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- 17.7.1964 günlü, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 121. maddesinin;
a- 24.6.2004 günlü, 5198 sayılı Kanun'un 17. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasına ilişkin esas incelemenin, fıkra da yer alan "... aylıklar ..." ve "... haciz ..." sözcükleri ile sınırlı olarak yapılmasına, **OYBİRLİĞİYLE**,

b- 5198 sayılı Kanun'un 17. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasında yer alan "... aylıklar ..." ve "... haciz ..." sözcüklerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Nuri NECİPOĞLU ile Celal Mümtaz AKINCI'nın karşıoyları ve **OYÇOKLUĞUYLA**,

3- 31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 93. maddesinin;

a- 17.4.2008 günlü, 5754 sayılı Kanun'un 56. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasının ikinci cümlesine ilişkin esas incelemenin, cümlede yer alan "... aylık ..." sözcüğü ile sınırlı olarak yapılmasına, **OYBİRLİĞİYLE**,

b- 5754 sayılı Kanun'un 56. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "... aylık ..." sözcüğünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Fulya KANTARCIOĞLU, Nuri NECİPOĞLU ile Celal Mümtaz AKINCI'nın karşıoyları ve **OYÇOKLUĞUYLA**,

6.1.2011 gününde karar verildi.

Başkan
Haşim KILIÇ

Başkanvekili
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Fulya KANTARCIOĞLU

Üye
Ahmet AKYALÇIN

Üye
Mehmet ERTEN

Üye
Fettah OTO

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Alparslan ALTAN

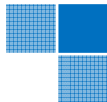
Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Nuri NECİPOĞLU

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

KARŞIOY YAZISI

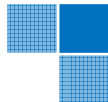
506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 121. maddesinin ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 93. maddesinin birinci fıkralarında yer alan iptal istemine konu kurallar, borçlu olan sigortalının aldığı emekli/yaşlılık aylığı üzerine haciz konulmasına engeldir. Buna göre, borçlunun haczi kabil başka malı yoksa, alacaklının alacağını tahsil etmesi olanaksız hale gelmektedir.

Anayasanın 2. maddesine göre Türkiye Cumhuriyeti, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir. Yalnızca hukuk devletinin değil, “kanun devleti”nin bile temel görevleri arasında kişiler arasında adaleti sağlayarak kamu düzenini korumak, toplumsal barışı temin etmek gelir. İlkel devletten günümüze kadar devletin değişmeyen görevleri arasında yer alan, hak sahibinin hakkını kamu gücü kullanarak korumak, kuşkusuz hukuk devletinin de asgari görevlerinden olup, “sosyal devlet” olmanın gerekleri, bu temel görevi ortadan kaldıramaz.

Anayasanın 35. maddesinde mülkiyet hakkı düzenlenmiştir. Mülkiyet hakkı ancak kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlanabilir. Alacak hakkının da mülkiyet hakkı kapsamında olduğunda kuşku bulunmamaktadır. Alacak hakkının kullanılamaz hale gelmesine yol açan bir yasa kuralı ancak açık, tanımlanabilir bir kamu yararının varlığı halinde, ölçülü ve demokratik toplum gereklerine aykırı olmayacak şekilde sınırlanabilir.

İptal isteminin reddine ilişkin gerekçede, yaşlılık aylığının, kişinin insan onuruna uygun asgari yaşam düzeyini sürdürebilmesi için gerekli olduğu düşüncesine dayanılmış, ancak bunun istisnası olabileceği ve nafaka borcunun ödenmesi için yaşlılık aylığının kısmen haczedilebilmesinin Anayasaya aykırı olmayacağı belirtilmiştir. Bu gerekçe dahi, alacaklının ve borçlunun menfaatleri arasında sosyal hukuk devleti gereklerine göre bir denge kurulması ihtiyacına işaret etmektedir. Halbuki iptal istemine konu kural, belki de sigortalı olmayan, hiçbir geliri de bulunmayan alacaklının alacağını tahsil edememesi halinde nasıl bir zarurete duçar olacağını da sorgulama gereği duymaksızın, borçlu lehine mutlak bir koruma sağlamaktadır. Alacaklı her zaman zengin ve güçlü olmayabileceği gibi, borçlu, üzerine kayıtlı ve haczi kabil hiçbir malı olmayan ancak gerçekte çok iyi koşullarda yaşayan bir kişi de olabilir. Bu nedenle, alacak hakkına getirilen bu sınırlamada, sosyal devlet gereklerinden kaynaklandığı söylenebilecek, açık bir kamu yararı mevcut değildir. “Alacaklının alacağını borçlunun diğer gelirleri veya malvarlığından alabileceği” varsayımı ise hukuksallık ve nesnellikten uzaktır. Devletin “sosyal devlet” gereklerini, hukukunu korumakla mükellef olduğu diğer vatandaşlarının sırtından gerçekleştirilmesi, sonuçta o devletin hem “sosyal” hem de “hukuk devleti” olmaktan çıkmasına yol açacaktır.

Kuralın mülkiyet hakkı kapsamındaki alacak hakkına ölçüsüz bir müdahale teşkil ettiği, bu nedenle Anayasanın 2. ve 35. maddelerine aykırı olduğu düşüncesiyle karara katılmıyorum.

Başkanvekili
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

KARŞIOY GEREKÇESİ

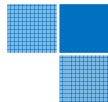
506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 121. maddesinin 24.6.2004 günlü 5198 sayılı Yasa'nın 17. maddesiyle değiştirilen birinci fıkrasında, "Bu kanun gereğince bağlanacak gelir veya aylıklar ve sağlanacak yardımlar, nafaka borçları ve bu Kanun'un 80 inci maddesine göre takip ve tahsili gereken alacaklar dışında, haciz veya başkasına devir ve temlik edilemez.": 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 93. maddesinin ilk fıkrasının ikinci tümcesinde de "Gelir, aylık ve ödenekler, 88 inci maddeye göre takip ve tahsili gereken alacaklar ile nafaka borçları dışında haczedilemez" denilmiş, 506 ve 5510 sayılı Yasaların itiraz konusu kurallarıyla göndermede bulunulan 80 ve 88. maddelerde ise, primlerin ödenmesi düzenlenmiştir. Bu düzenlemelere göre, Kurum'dan sağlanan aylıklara, nafaka ve sosyal sigorta prim alacakları dışında haciz konulamayacaktır.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Yasası'nın 121. maddesi 1.10.2008 gününde yürürlüğe giren 5510 sayılı Yasa'nın 106. maddesinin 1 numaralı bendi ile yürürlükten kaldırılmış ise de İcra Tetkik Mercii'nde bakılmakta olan davada, davacının maaşı üzerindeki haczin dayanağı, 1.10.2008 gününden önce ve sonraki döneme ilişkin olmak üzere her iki Yasa'nın belirtilen kuralları olduğundan, haciz yasağı bakımından aralarında fark bulunmayan bu kuralların birlikte incelenmesi gerekmiştir.

İtiraz konusu kurullarla sigortalıların aylıklarından başka haczedilebilecek gelir ve mallarının bulunmaması durumunda, bu kişilerden alacaklı olanların haklarına kavuşmaları olanaksız hale getirilmiştir.

Mülkiyet hakkını düzenleyen Anayasa'nın 35. maddesinin gerekçesinde de belirtildiği gibi mülkiyet hakkı için öngörülen anayasal güvence, yalnız menkul ve taşınmaz malları değil, para ile değerlendirilebilen hakları ve mal varlığını da kapsamaktadır. Bu nedenle kişilerin alacak haklarının da 35. maddenin güvencesi altında olduğunda duraksamaya yer yoktur. Maddenin ikinci fıkrasında bu hakkın ancak kamu yararı amacıyla kanunla sınırlandırılabilmesi vurgulanmış ise de bir hak ve özgürlüğün tümüyle kullanılamaz hale getirilmesinin, sınırlamayı aşan onu yok eden bir durum olduğu açıktır.

İtiraz konusu düzenlemeyle borçlu konumunda olan sigortalının, aylığından başka bir mali kaynağının bulunmaması durumunda alacaklının, kesinleşmiş yargı kararlarıyla hüküm altına alınan ve mülkiyet hakkı kapsamında bulunan alacak haklarına haciz yoluyla ulaşmasının tümüyle engellenmesi, Anayasa'nın 35. maddesine aykırılık oluşturmaktadır. Ayrıca, hak arama özgürlüğünün varlığının kabulü için, yalnız hakkın aranmasının güvence altına alınması yeterli olmayıp ona ulaşılmasının da sağlanması gerektiğinden, yargı kararıyla kesinleşen bir alacağın haciz yasağı nedeniyle tahsilinin engellenmesi, Anayasa'nın hak arama özgürlüğüne ilişkin 36. maddesine de aykırıdır.

Sigorta aylıklarına haciz yasağı getirilmesinin nedeni, kuşkusuz belirli bir miktarı aşmadığı düşünülen bu aylıkları alanları, geçim sıkıntısı içine düşürmemektir. Ancak, bu husus bir varsayım olup, sigortadan yeterli miktarda aylık alanların da bulunduğu bir gerçektir. Hiçbir sosyal güvencesi ve geliri olmaması durumunda alacaklının, sigorta aylığı alan borçludan daha zor durumda kalabileceği de açıktır.

Bir borç, alacak ilişkisinde edimini yerine getirmeyen borçlunun, yükümlülüğünü yerine getiren alacaklıdan daha fazla hukuki koruma görmesi, insan haklarına dayanan adil ve hakkaniyete uygun bir düzen gerçekleştirmekle yükümlü olan hukuk devletinin gerekleriyle de bağdaşmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu düzenlemelerin Anayasa'nın 2, 35 ve 36. maddelerine aykırı olduğu ve iptali gerektiği düşüncesiyle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye

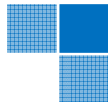
Fulya KANTARCIOĞLU

MUHALEFET ŞERHİ

Anayasa Mahkemesi Hukuk Devletini; "insan haklarına saygı gösteren, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her eylem ve işlemi hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayıp yargı denetimine açık olan, yasaların üstünde yasaların bozamayacağı temel hukuk ilkeleri ve Anayasa'nın olduğu bilincinde olan devlettir." şeklinde tanımlamaktadır. Öncelikle Anayasa'ya ve yukarıdaki tanıma göre devlet, her şeyden önce adaletli bir hukuk düzeni kurmakla yükümlüdür. Adaletli bir hukuk düzeni alacaklının alacağına kavuşmasını sağlamakla mümkündür. Emekli borçlunun, maaşından başka haczi kabil malı bulunmadığı takdirde alacaklı alacağını nasıl alacaktır? Alacaklının alacağını yasal ve meşru yoldan alamaması, yasaya aykırı yollara başvurulmasına, mafya vb. örgütlerin ortaya çıkmasına neden olmayacak mıdır? Ya da hiçbir sosyal güvencesi bulunmayan alacaklıların haklarını kim nasıl savunacaktır? Bu sorular karşısında "Sosyal Devlet" ilkesi gereğesi ile emekli borçluları korumak mı? Yoksa "Hukuk Devleti"nin gereklerinden olan her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurmak mı? Tercihini karşı karşıya kalındığında öncelikli tercih "Adaletli Bir Hukuk Düzeni Kurmak" olmalı ve emekli borçluların maaş haczini engelleyen kuralın iptaline karar verilmez.

Öte yandan asgari ücretin üzerinde maaş alan çok sayıda emekli bulunduğu, İcra İflas Kanunu'nda borçlunun geçinebilmesi için maaşının 3/4 ünün haczedilmesinin yasaklandığı, borçlunun maaşının ancak 1/4 ünün haczedilebildiği hususları da göz önüne alındığında, Sosyal Devlet ilkesinden hareketle emekli borçluların maaşına haciz yasağının devam etmesini anlamlandırmak mümkün olamamaktadır.

Ayrıca, alacaklının alacağına kavuşmasının maaş haczi ile engellenmesi, Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan "Mülkiyet Hakkı" ilkesine de aykırılık teşkil etmektedir. Anayasa'da mülkiyet hakkının ancak kamu yararı amacıyla sınırlandırılacağı ifade olunmuştur. Mülkiyet haklarından olan alacağına kavuşma hakkına, emekli maaşı haczi engeli konulmasında

herhangi bir kamu yararı bulunmamakta, aksine adaletli bir hukuk düzeni tesisine engel olması nedeniyle emekli maaşı haczi yasağı bizatihi kamu yararı ilkesine aykırılık teşkil etmektedir.

İptali istenen kural Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen "Hak Arama Hürriyeti" yönünden değerlendirildiğinde de Anayasa'ya aykırılık teşkil etmektedir. Çünkü yasak, alacaklının hakkını aramasına ve hakkına kavuşmasına engel olmaktadır

Açıklanan nedenlerle iptali talep olunan kural, Anayasa'nın 2., 35. ve 36. maddelerine aykırı olduğundan çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Üye

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

TÜRMOB Sirküler Rapor

